N. 57.

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 17 Lipca. V. S. ROKU 1806.

ROSSYA.

S. PETERSBURG VS. d. 10 Lipca. Imperator Jmć raczył oświadczyć ukontentowanie półkowi Kawalergardów, batalionom swoim leigwardyi Przeobrażeńskiey i Siemionowskiey, leibgrenadyerskiego półku batalionowi G M. Łobanowa, za dobre ćwiczenie i szykowność; żołnierzom po rublu dać kazał. 1 batalionu konney artyllery Podpółkownik Jermołow został Półkownikiem. Półkownik Wasilczykow umieszczony w Pskowskim półku dragonii. Tayny Konsyliarz Podskarbi Hołubcow w nadgrodę trudów podjętych w pomnożeniu dochodów Monarchii, otrzymał order S, Włodzimierza 2 Klassy. Xiędzu Muzowskiemu, który się znayduie w Węgrzech przy cerkwi, gdzie spoczywa ciało sp. W. X. Alexandry, w nadgrodę 24 letniey służby, krzyż dano, który ma nosić na piersiach.

TURCYA.

BELGRAD 30 Czerwca. Wkrótce spodziewamy się widzieć pod murami naszemi zgromadzoną potęgę całą Serwianów: twierdzę Sabacz po długiém obleżeniu dobył Czerny. Załoga, iak wiadomo, do 300 ludzi zmnieyszona, broniła się iednak uporczywie. Wodz Chrześciański miarkuiąc, że głodem nie rychło Turków do poddania się zniewoli, postanowił szturm przypuścić. Przystępuią do murów Serwianie w nocy z d. 26 na 27. garnizon walczy do upadłey, przekonany będąc, że gdyby nawet przez umowę broń złożył, zostanie w pień wycięty. Żaden w życiu nie został; zwycięzca nie samych tylko zbroynych zabiiał; nie przebaczono spokoynym obywatelom; względu nie było na wiek i płeć słabą; wiele krwi niewinney przelano, wszystkie domy na rabunek poszły. Za kilka d. Czerny z dywizyą do tey wyprawy użytą ma do nas przybyć, ażeby dokonał obleżenie wprzód nizeli przyidą posiłki z Constantinopola spodziewane, o których zbliżaniu się kilku gońców Tureckich doniosło Kusanzy Alemu.

Ci sami gońce powiadaią, iż wielka Karawana Turecka do Mekki idąca pod strażą Baszy Tripolu, przez Wehabitów spotkana wśrod pustyń Azyatyckich zabraną została; część ludu w niewolę poszła, niektórzy w obronie polegli, niewielu uciekło. Czerny ma nadzieię odebrać wkrótce znaczny posiłek od Montenegrinów, którzy do 40 t. ludzi uzbroić mogą w potrzebie. Muzułmanie Bośniacy dawnoby iuż przybyli z odsieczą Belgradowi, gdyby ich nie wstrzymał rokosz powszechny Chrześcian w tymże kraiu osiadłych; którzy częścią pod Kossową, częścią pod Ustricą zaieli wygodne stanowiska. Nie wiemy, iaki był skutek stoczonych iuż kilku bitew; żaden goniec Turecki iechać bezpiecznie przez Bośnią nie może. Tatarów od Baszy Trawnickiego wysłanych zamordowali wieśniacy. Niedawno Czerny kazał Namiestnikowi swoiemu Luka osadzić wyspę na Dunaiu; tę zewsząd opasali Turcy, czekaiąc posiłków od Ibrahima z Bulgaryi, ażeby obleżonych do złożenia broni przymusić mogli. Ale Czerny wysyła dywizyą drugą, i zupełne zwycięztwo odnosi nad 3. t. nieprzyiacioł. W powszechności mówiąc Serwianie w mnieyszych i większych utarczkach dotąd zawsze górowali; powodzeniem ośmieleni czekaią bez boiaźni woysk ogromnych, które Selim 3 przeciw nim zgromadził.

BRYTANNIA W.

LONDYN 11 Lipca. Nad mniemanie wielu, Fox prędzey do zdrowia zaczoł przychodzić; widziemy go codziennie na przechadzkach publicznych; rozmawia z posłami zagranicznemi; naradza się z Ministrami kraiowemi; iest nadzieia, że wkrótce do zwykłych zabaw powróci. Lecz z drugiey strony upada opinia o blizkim pokoiu. Wprawdzie pisma Ministeryalne ostrzegły wczora, że łatwiey iest woynę zaczynać niż kończyć; prędzey zrywa się niż napisane bywa przymierze; znać przez to daiąc, że poiednanie stron rozróżnionych, uspokoienie wszystkich pretensyi, dogodzenie wszystkim interessom, odięcie przyczyn do woien przyszłych, potrzebuie długiego czasu. Jeżeli były negocyacye, nie są zerwane; cel ich iednak nie wiadomy; o pokoy, czyliteż o zamianę ieńców traktuiemy. Gońce Francuzcy codziennie do nas przybywaią; Angielskich kilku znayduie się w drodze do Paryża. Wilbraham, Yarmouth nie powracaią do oyczyzny; ale Holland i Lauderdale bawią z nami ciesząc Foxa chorego. Naostatek papiery dotąd utrzymuiące się na stopniu wysokim, nagle zpadły do 60 procentów; lecz to zdarzenie za grunt nadziei i pobudkę rozpaczy brane być nie może.

Są inne znaki, po których dochodziemy, że krew ieszcze przelewać trzeba. Wypisaliśmy niedawno, iakie warunki Ministrowie nasi Francuzom podać mieli; dziś słychać, że po ułatwieniu wszelkich trudności, iedna tylko zostawała, to iest: iż nieprzyiaciel domagał się koniecznie ustąpienia sobie Sycylii, na co Anglia pozwolić nie mogła. Żądał lub nie Napoleon wspomnioney wyspy, odmówił lub nie proponowaną przez nas dla Ferdynanda 4 nadgrodę w Europie lądowey, wszystko to iest taiemnicą. Już zaś widziemy oczywiście, że Angielscy Ministrowie stracić musieli nadzieię rychłego pokoiu, gdy kazali, ażeby woyska posiłkowe na odsiecz Sycyliiczykom dawno przeznaczone, dotąd wstrzymane, zabierały się na flottę. W Margate i Ramsgate stoią gotowe statki. Dywizya zkładać się będzie z 3 brygał gwardyiskich pod G. Wynyard; z 14. 36. 43. 52. 62. 88. 95 regimentów Angielskiey piechoty; co wszystko razem uczyni 12 t. wybranego żołniera. W czasie poźnieyszym druga tey równa dywizya wynidzie z portów Angielskich, do którey składu ma należeć legion Hannowerski. Ta potęga częścią garnizonu Gibraltarskiego i Malty, półkami od G. Craigh zostawionemi w Sycylii, 30 t. kraiowego żołnierza zasilona, przy eskadrze Sidneia Smith będzie dostateczną na zniszczenie zamysłów przeciwney strony.

Do tey wyprawy ochotę wielką pokazuie żołnierz Angielski; z batalionów gwardyiskich w domu zostaiących, kilkaset ludzi ofiarowało się dobrowolnie na służbę zamorską, i zostali od wodzów przyiętemi. Nowy poseł Brytanii W. Adair z Wiednia przysłał Foxowi depesze bardzo ważne; po których przeczytaniu zwołał Minister radę gabinetową. Adm. Linois prosił o pozwolenie, ażeby mógł na słowo powrócić do oyczyzny; nie zgodzono się na żądanie iego; owszem Admiralicya oświadczyła, żadnego z Francuzkich Officyerów nie wypuszczać z więzienia, dopóki nieprzyiaciel pewney liczbie znacznieyszych Anglików nie pozwoli równego dobrodzieystwa. To uwagi godna, że z ziomków naszych pierwsi wolność otrzymali, których na początku woyny w kraiu swoim poymali Francuzi; zkąd wniosek, że wszyscy są iuż uznani za woiennych brańców. Jednak Admiralicya odebrać musiała wiadomość, iż niektórym Anglikom nieprzyiaciel dopuścił niedawno z Valenciennes przeiechać do Dover, gdy z swoiey strony pozwoliła, żeby Adm. Dumanoir z 4 Kapitanami okrętowemi z Plymouth udał się do Morlaix. Ten wodz uszedłszy z Trafalgar, blizko przygórka Finisterre potkał Adm. Strachan, i z 4 okrętami lin. zabrany został.

Podwóyna kradzież w Muzeum Brytańskiém popełniona wyszła na iaw; znaiemi są złoczyńce policyi; lecz ich nie wiadomy, bo ukryte imiona. Kommissya, do

którey wchodził Arcy B. Canterbury, Biskup Londynu, Lordowie Stafford i Spencer, uczony Banks i Scott, osądziła, że osob ogłaszać, i rzecz sądom kraiowym oddawać niema potrzeby dla słusznych względów, przestaiąc na wróceniu do Muzeum rzeczy straconych. W Akademii Cambridge nowe Collegium ufundowane zostało pod imieniem Downing. Izba niższa podwyższaiąc pensye osob familii Królewskiey, przeznaczyła 15 t. FS. na zbudowanie domu, w którym złożona być ma kollekcya Huntera. Kompania wschodnio Indyiska postanowiła podziękować uroczyście Namiestnikowi Wielkorządcy Barlow, i G. Lake za dokończoną z Marattami woynę. Rzecz pewna, że pierwszego oddalenie z urzędu niemile przyieli Dyrektorowie; ich nieukontentowania skutkiem było nie przyięcie Lorda Lauderdale; przyieli Lorda Minto po długim odporze, gdyż osady rozległe bez rządcy zostać nie mogły, a Ministrowie innego wyznaczać nie pozwalali dla następuiących przyczyn.

R. 1783 Fox będąc Ministrem uważał, że interessa kompanii Indyiskiey nie są w naylepszym stanie. Kupcy handlowemi interessami zaięci, czasu nie mieli wglądać pilnie w administracyą woyskową i cywilną. Ztąd wydatek zawsze przewyższał dochody, powiększały się długi, Indyanie na ucisk narzekali; Anglicy, że kompania dopuszczaiąc bogacić się osobom prywatnym, nie przykładała się bynaymniey do ogólnego dobra oyczyzny. Fox więc umyślił obiąć rząd wszystkich osad na koronę, zkąd wielorakie pożytki dla narodu pokazał w izbiey niższey. Parowie proiekt odrzucaią, następuie w Ministeryum odmiana. Pitt stanowszy na czele nowego, zrobił ustawy podziśdzień trwaiące od r. 1784. Dyrektorowie mianuią Wielkorządcę, korona odwołać może, iak teraz uczyniła z Barlowem. Fox iednak utrzymywał statecznie, iż administracya od niego proiektowana dogodnieyszą być mogła dobru powszechnemu. Nie przeczy wprawdzie, iż zbogaceni w Indyach obywatele prywatni, pomnażaią bogactwa narodu; lecz pragnie, ażeby kompania sama zbogacać się przestała, a dochody rozległych osad lepiey i wierniey zbierane, wpływaiąc do publicznego skarbu, ulżyły Anglikom ciężar długów nieznośny.

Barlow urosłszy w kompanii, nie pomagałby zapewne Ministrom; czego dał dowod, gdy stanowszy na pierwszym stopniu, wszedł zupełnie w myśl Margrabiego Wellesley. Dla tego Fox umyślił podnieść na urząd człowieka sobie przyiaznego, któremuby mógł zaufać, i ważnego dzieła wykonanie powierzyć. Słychać nawet, iż ieżeli kompania uporczywie trzymać się zechce dawnych zwyczaiów, iey przywiley będzie zawieszony. Przewidzianemu upadkowi swoich przyiacioł zapobiegaiąc Melville, wczora przekładał Parom, że Ministrowie prawo złamali, chcąc rozszerzyć prerogatywę korony, która bynaymniey wpływać nie powinna do wyznaczania Wielkorządców; że kompania wiele stracić może przez odwołanie Barlowa, który z pochwałą wykonał zamysły Margrabiego Cornwallis, pokoiem Indyą obdarzył. Prosił więc o kommunikacyą Parlamentowi wschodniey korrespondencyi, spodziewaiąc się podobno znaleść w niey dowody rząd przekonywaiące o winę. Usprawiedliwił Grenville Ministrów, pokazuiąc, że korona nic nad słuszność nie uczyniła zkracaiąc urzędowanie Barlowa. Tak sądzili Parowie wszyscy; a wniosek Melvilla został odrzucony bez zbierania głosów.

Wkrótce potém do izby niższey wprowadzono interes, który głównych nawet dzisieyszey Administracyi Indyiskiey stronników mógł przekonać o iey niedoskonałości, i konieczney potrzebie naprawienia przepisów od Pitta r. 1784 zrobionych. Lord Morpeth czytał rapport, w iakim dziś są stanie dochody i wydatki kompanii wschodniey. Z r. 1803 na 1804 dochodu miała kompania w prowincyach zkładaiących Prezydencye Bengalską, Madras, i Bombay, 13 mill. 560 t. FS. z których wydała 13 mill. 250 t. FS. Z r. 1804 na 1805 dochody wyniosły 14 mill. 280 t. FS. wydatek 14 mill. 652 t. FS. Własność ruchomą kompanii r. 1804 szacowano 12 mill. 619 t. FS. r. 1805 14 mill. 153 t. FS. Długi kompanii r. 1804 nie przenosiły 19 mill. 870 t. FS. w samey Indyi tylko; na r. 1805 przeszły 25 mill. 100 t. FS. Długi teyże kompanii w Europie r. 1804 wynosiły 4 mill. 784 t. FS; na początku r. 1805 przeszły 6 mill. 100 t. FS. Procenta od długu Indyiskiego w r. 1805 wynosiły 1 million 822 t. FS. od Europeyskiego więcey 500 t. FS. Nie doniosł Morpeth, dla nie nadesłanych z Indyi rachunków, iak wiele długu kompania w Azyi i Angli zaciągnąć musiała przez r. 1805, który był czasem woiennym z Marattami; lecz przydał, że po zawartym pokoiu z tym ludem, będzie można zmnieyszyć ogromny wydatek, pomnożyć dochod.

Talenta znaiome, i czuła administracya Lorda Minto spodziewać się każe, iż wchodząc w myśl Foxa, wprowadzi do wydatków kompanii oszczędność dotąd nieznaną; lecz ta rozciągać się nie będzie podobno do woyska osad broniącego; musi być lepiey płatny żołnierz w Indyi niż w Europie; liczbę onego zmnieyszać trudno; rozległość osad bogatych, których nam zayrzy nieprzyiaciel, sąsiedztwo Marattów, Birmannów, innych wielu XX. i narodów, których przymierza, oświadczenia, i przyiaźń zawsze są podeyrzane, wkładaią rządowi Angielskiemu konieczną potrzebę utrzymywania woysk regularnych i licznych na wschodzie, oprócz żołnierza Indyiskiego, Cipayes, któremu zaufać niebezpieczno. Nie zatrwożyła bynaymniey Anglików przesłana z Niemiec wiadomość, że w armiach Francuzkich, które zastępuią Cyrkuły Rzeskie, powszechne iest rozumienie, iż wkrótce będą ruszone do Indyi. Prawią sami żołnierze o 3 wielkich dywizyach na daleką wyprawę przeznaczonych, którym hetmanić maią Lefebvre, Bernadotte, Augereau. Znaiącemu położenie kraiów nie trzeba wyliczać, iakie przeszkody armia nawet 60 t. wynosząca, znaleść może w podróży, wiele t. mil Angielskich wynoszącey, od ciągłego utrudzenia, odmian powietrza, niedostatku żywności i wody, narodów Azyatyckich. Anglicy śmiele tę powieść między bayki kładą.

Względem losu G. Miranda powieści Amerykańskich żeglarzów zgadzaią się zupełnie z Hiszpańskiemi. Piszą z New Yorck d. 9 Czerwca, że ten wodz nazbyt śmiały, radząc się bardziey podobno nienawiści, zemsty, ambicyi, niż rozumu, nie otrzymawszy posiłków żadnych w S. Domingo, ufaiąc iedynie szczęściu swoiemu i porozumieniu się z Malkontentami nowego świata, zbliżył się na końcu kwietnia do brzegów prowincyi Carracas, z okrętem swoim Leander od 18 armat i 2 statkami każdy od 12. Gubernator Hiszpański wcześnie o wszystkiém ostrzeżony, w porcie La Guayra uzbroił 2 statki, od 14 i 12 armat, do których przyłączył się podobno liniowy Lorenzo od 74 przybyły z Hawany. Ta eskadra wychodzi na spotkanie naiezdników; zaczyna się bitwa, Leander wytrzymał do nocy ogień, lecz korzystaiąc z ciemności uszedł zostawuiąc towarzyszów. Ci nazaiutrz poddać się musieli. Na obu statkach znalazł zwycięzca wiele pieniędzy, ammunicyi, oręża, którym uzbroić zamyślał Amerykanów Miranda. Między ludem poymanym było 2 Hiszpanów, którzy po zpuszczeniu flagi widząc co ich czeka, rzucili się w morze i utoneli. Nie chciał iść za ich przykładem Smith młodzieniec syn Amerykańskiego Półkownika, który maiątkiem własnym przyłożył się naywięcey do wyprawy; tego z drugiemi na ląd wysadziwszy w Puerto Caballo Hiszpani, kaydanami obciążonego do Carracas odesłali, gdzie bez wątpienia wszyscy gardło dadzą, gdyż rząd wcześnie ogłosił, że G. Miranda i spólników iego za morskich zbóyców poczyta, i ukarze śmiercią. Na tychże statkach zabrali Hiszpani wiele proklamacyi zapalaiących do buntu i powstania lud Amerykański, w ięzyku Hiszpańskim drukowanych na okręcie Leander, gdzie Miranda miał polową drukarnię.

Wypisane szczegóły potrzebuią urzędowego potwierdzenia. Rzecz dziś nie wątpliwa, iż Miranda od Anglików nie miał żadney pomocy; tylko fregat niektórych kommendanci o to proszeni dali żegluiącemu pasport, ażeby w drodze zatrzymany nie był. Nowe rapporta z Jamaiki spodziewane rzecz wkrótce obiaśnią. Przez flotty przybyłe z wysp cukrowych nie odebraliśmy żadney wiadomości nowey o eskadrach Francuzkich; same tylko fregaty nieprzyiacielskie widzieć się dały w tey stronie: Adm. Willaumetz i H. Buonaparte nie są podobno w Guadalupie i S. Domingo; dziś nową powieść o nich mamy. Wychodząc z S. Salvador w Brezylii, udać się mieli do Buenos Ayres lub innych osad Hiszpańskich, dla zabrania skarbów Króla Katolickiego, które im przenieść kazano do Europy. Lękamy się, żeby ta ieszcze powieść zmyśloną nie była. Tymczasem Strachan przy wyspach Canaryiskich krążący czeka nieprzyiacioł; którym gdyby się powiodło nie spotkać wodza naszego, zbliżaiąc

się do portów Francuzkich, znaydą 3 inne eskadry Angielskie na przyięcie ich gotowe.

Dessalines krew białych przelewać nie przestał w S. Domingo. Znaydowało się ieszcze dość wielu Francuzów pozostałych od dawney rzezi w Cap mieście. D. 14 Maia część ich znaczną poymać i pod strażą do zamku 3 mile odległego zaprowadzić kazano; przyczyna niewiadoma; iest domysł, że Murzyni podeyrzenie mieli. Tegoż d. wieczorem żołnierz czarny zbroyno wpada do opuszczonych domów, i 150 pozostałych Europeyczyków morduie; nikomu nie przebaczono; maiątek zrabowano, trupy stały się igrzyskiem dzikiego ludu. Nazaiutrz równego losu doznali nieszczęśliwi, których do zamku odesłano. Kompania wschodnia pismem publicznem ogłosiła w Calcutta, iż nieprzyiacielska eskadra krążąc w odnodze Bengalskiey w Grudniu m. r. 1805 przez d. 10. poymała statków naszych kilka, których szacunek wynosi millon 100 t. FS. Nie wyrażono, iakie okręta zabrane; niema wzmianki, iaka eskadra w tych stronach była; domyślamy się, że iest ta sama, która dawno wyszedłszy z wysp Manilskich, łączyć się chciała przy wyspach Sonde z Batawskim Adm. Hartsinck przeciwko flotcie z Chin spodziewaney.

Dziś mamy burzę straszliwą, która daleko rozciągać się musi; czekamy z portów doniesienia o poczynionych przez nią szkodach. Urodzaie w całém Królestwie są bardzo piękne; deszcz ciągły od 3 tygodni nieco popsował. Z portów Pruskich nad morzem Baltyckiém położonych spodziewała się Admiralicya w r. terazn. odebrać wiele drzewa na potrzebę flott naszych wcześnie zapłaconego; na ten koniec, chociaż woynę zapowiedzieliśmy dworowi Berlińskiemu, posłano pozwolenie dla niektórych okrętów Pruskich, ażeby z Memla &c. bezpiecznie do Anglii żeglować mogły; lecz eskadry Szwedzkie port zamykaią. Lord Buchan zebrał własnym kosztem szacowne pisma i rysunki artysty Barry, które w pałacu swoim złożone poświęcił użytkowi młodych i ubogich artystów. Utrzymuie się pogłoska, że Parlament rozwiązany będzie. W izbie niższey raz trzeci czytano i przyięto proiekt, dozwalaiący Amerykanom północnym handlu wolnego na wyspach cukrowych; cukru tylko, kawy, cacao, bawełny nie wolno z nich wyprowadzać na statkach oboiętnych. Wteyże izbie gdy mówiono o podwyższenin pensyi dla XX familii Królewskiey, z Reprezentantów niektórzy chcieli, ażeby tym przynaymniey nic nie przydawano ze skarbu, którzy wysokie trzymaiąc stopnie w armiach lądowych i na flotcie, większy dochod maią od drugich, iacy są XX. Clarence, Cambridge.

Amerykanie podobno ieszcze nie wiedzą o skłonności rządu Angielskiego do ugody, i wydanych przez Admiralicyą rozkazach względem oddalenia i sądu Kapitana Whitby, ponieważ ich nienawiść ku naszym żeglarzom nie zgasła bynaymniey, owszem większy wzrost bierze; do portu przyiąć nie chcą statków, wchodzącym dla koniecznej potrzeby odmawiaią ratunku; do niektórych ognia dawano. Whitby krótko przed odebranym rozkazem opuszczenia okrętu Leander, spotkał Amerykański Canton d. 6 Czerwca pod Sandy Hoock; gdy zaś Amerykanie zastanowić się nie chcieli na wezwanie, dał ognia do uchodzących 26 razy; zpuszczaią żagle; nastąpiła rewizya; nic podeyrzanego nie znalazłszy, dopuścił Kapitan okrętowi płynąć, lecz za 26 straconych ładunków zapłacić kazał; mały ten przypadek powiększył ku niemu nienawiść obywatelów Ameryki. Hannowerskiego legionu 2 półki, Ompteda i Barsse z Corck wyszły pod żagle do Gibraltaru. Emigrant Francuzki Arcy B. Narbonne umarł. Amerykańskie żeglarz niedawno przybyły do Portsmouth, pod 49 grad. szerokości północney, 15 grad. długości, widział krążące 4 fregaty Francuzkie, które zabierały i paliły nasze okręta kupieckie, między innemi ieden od 20 armat.

O woynie domowey w Chinach dawno trwaiącey, kompania Indyiska następuiącą wiadomość ogłosiła. Buntownicze woysko w Cochinchinie, które niedawno szturmem brało miasto Hue, zkłada się z 82 t. zbroynego ludu; dowodzcą rokoszu iest Ony-Thon-Thu, Mandarin wyższey klassy; ten zrobił spisek, i wielu do swoiey strony pociągnoł, gorliwie popieraiąc zamysł rodowitych Chińczyków, ażeby Dynastya Tatarska od r. 1642 kraiem rządząca, panować przestała. Ten człowiek w całém państwie, po wszystkich prowincyach uformował korrespondujące zgromadzenia; które zamyślały naprzód Cochinchinę Cesarzowi hołduiącą opanować, poźniey łączyć się z buntownikami Chińskiemi. Na ten koniec Ony taiemnie lud uzbroił, dział 200 zgromadził, statków 50. Gubernator granicżney twierdzy poymał iego posłańca, przy którym znaleziono listy spisek obiaśniaiące, z których się pokazało, że Ony sam pożąda korony. Zaczeła się wkrótce woyna domowa w Cochinchinie; Królewscy wodzowie pod Laith Shao potrafili zewsząd opasać rokoszanów; lecz Ony umiał swoich z niebezpieczeństwa wyprowadzić, i z woyskiem prawie całém uszedł w górną krainę.

AUSTRYA.

WIEDEN 16 Lipca, Czeskie towarzystwo uczone, w r. ieszcze 1804 podało do rozwiązania pytanie, przez iakie naybardziey sposoby, prócz dochodzeń prawnych, można zapobiedz, albo zmnieyszyć przynaymniey wielorakie fałszowanie żywności wszelkiey. Na co ponieważ dotąd nie przyszła odpowiedź dostateczna, ponawia pytanie towarzystwo, obiecuiąc nadgrodę 700 złot. ryń.

Koń bronzowy do posągu Józefa 2 waży 280 centnarów, iuż stoi na mieyscu przeznaczoném; prowadzono go za pomocą machiny nowo wynalezioney, którą 2 tylko ludzi kierowało; postępował w minutę 6 kroków. Franciszek 2 z całym dworem był obecny. GL. Lamberti otrzymał dozor naywyższy pałacu Laxenburgskiego. Cesarz wkrótce ma przedsięwziąć podróż do Gallicyi. G. Andreossy raz czwarty wyiechał do Węgier, gdzie rząd nasz ustąpił Francuzom 6 t. wołów dla woyska stoiącego w Dalmacyi. Poseł Larochefoucault z Ministrem Stadion traktuie o powrót twierdzy Braunau, i odprowadzenie ieńców Austryackich dotąd w Szwabii zatrzymanych. G. Bellegarde i Kapitan Lepine powtórnie wyszedłszy pod żagle z Triestu, nie donieśli ieszcze dworowi, gdzie się znayduią. Popis woysk Węgierskich odprawuie się teraz; regimenta pod Pesth obozem staneły; kommendantem naywyższym iest G. Alvinzy.

Kommissya skarbowa zatrudnia się dziś roztrząsaniem ważnego proiektu; radzi autor pociągnąć wszystkich obywatelów, którzy dobra ziemskie posiadaią, do opłacenia w pewnym lat przeciągu, 125 procentów z dochodu swego; z tych 25 będą darem dobrowolnym dla potrzebuiącey oyczyzny, 100 zaś długiem skarbowym, od którego Monarcha przez lat 10 płacić ma procent 5. Tym sposobem skarb zupełnie ze wszystkich ciężarów dzisieyszych oswobodzony zostanie, gdyby tylko trwał pokóy lat 10; właścicielom chwała nieśmiertelna, prócz nieomylney korzyści, że siebie i potomków uwolnią od potrzeby składania ofiar nowych.

Hollenderski poseł Spaan doniosł dworowi naszemu o zaszłych odmianach w rządzie kraiu swego; Angielski Paget wyiechał do Londynu; Metternich iutro pośpieszy do Paryża; słychać, iż między innemi naprzód ma traktować o nadgrodę należną Arcy X. Ferdynandowi, za Brisgau i Ortenau powiaty Szwabskie, traktatem Presburgskim ustąpione domowi Badeńskiemu. Z Ratisbony odebraliśmy list wierzytelny, który stanom seymuiącym podał, imieniem Oyca S. nowy Nuncyusz Apostolskiey stolicy Genga. W tém pismie Posłowie XX. Protestantskich przyiąć nie chcieli wyrazów niektórych, iako to: nayukochańszym synom, Apostolskie błogosławieństwo, te Nuncyusz wkrótce odmienił. Czekamy wiadomości o konkordacie kościołów Katolickich w Niemczech; nie ogłoszona ieszcze odpowiedź dworu naszego względem wyznaczenia Koadjutora Elektorowi Arcy Kanclerzowi Rzeskiemu.

Na odnodze Adryatyckiey spodziewana iest w tych d. bardzo liczna eskadra Turecka, handel narodu swego zasłaniać maiąca od korsarzów, których pokazało się wielu w tey stronie, nawet Afrykańskich; W Constantinopolu Selim 3 powiększyć zalecił liczbę okrętów lin. które dawniey uzbraiać kazano. Od granic Serwii czekamy doniesień ważnych; Czerny po zdobytym zamku Sabacz pośpieszył do Belgradu; z przeciwney strony słychać, iż armie Ottomańskie zbliżać się zaczeły do granic prowincyi zbuntowaney; dotąd iednak nie nastąpiła walna rozprawa, która niepodległość Serwianów i nabyte niedawno swobody ma obalić lub utwierdzić. Do

tey potrzeby Czerny zewsząd zgromadza całą potęgę narodu, działa i ammunicye pod mury Belgradu. W niebytności wodza naywyższego, Namiestnicy uczynić mieli wszelką gotowość do wzięcia szturmem obleżonego miasta.

FRANCYA.

PARYŻ 12 Lipca. Papiery nasze nieco zpadać zaczeły; upadaią z niemi trwaiące dotąd pogłoski o blizkiém uspokoieniu narodów na lądzie i morzu; obróty nieprzyiaciół, nasze przygotowania znać daią, że woyna ieszcze być może przedłużona. Pod Bayonne przy granicy Hiszpańskiey zgromadzić kazano liczne woysko, którego przeznaczenie iest taiemnicą; do tego obozu 6 t. żołnierza wzięto z pod Boulogne, znak niewątpliwy, że o wyprawie Angielskiey nie rychło myślić zaczniemy. Pod Cherbourg, i Sables pokazały się nieprzyiacielskie eskadry; słychać, iż zamyślaią szturmować małe wyspy Marcouf, Yeu; drugich zdaniem Anglicy krążą blizko brzegów naszych, ażeby przeieli Adm. Willaumetz. H. Buonaparte, i wielu innych kommendantów, gdy zabraną na morzu zdobycz, do portów oyczystych sprowadzić będą. G. Adjutant Rapp wyiechał do Strasburga, gdzie przyiowszy kolumny powracać maiące, z Niemiec, każdey drogę wskaże, którą do Paryża iść powinna na wiadomą uroczystość.

Ogłoszony iest proiekt, iakim sposobem urządzone zostanie zgromadzenie ludzi naukom poświęconych, którzy czas i talent oddaią publiczney edukacyi. Na całą Francyą i Włoskie narody będzie założona Universitas iedyna, pod rządem naywyższym W. Mistrza; z nią połączone będą Akademie w liczbie 28 po miastach znacznieyszych fundować się maiące, z temi Lycea, których liczba niewiadoma, daley niższe szkoły, i pierwiastkowe. W każdey Akademii będą 4 Facultates, lekarska, iuryzdyczna, fizyko matematyczna, literatury; wskrzeszone stopnie Bakałarzów, Licencyatów, Doktorów; przepisany sposob życia nauczycielom Kollegialny. W szkole normalney formowani być maią nauczyciele. Mistrz W. ma wstęp do gabinetu i rady panuiącego.

Na utrzymanie stad koni 30, 2 mill. franków corok ze skarbu wydawać kazano. Osuszanie błot rozległych w powiecie Cotentin, prowincyi Bretannii, idzie z pośpiechem; obywatetele prócz gruntów i łąk mieć będą czystsze powietrze. Słychać, że posłuiący u dworu Bawarskiego Otto, przywołany iest z Munich do Paryża; wiadomo, że przedugodne warunki traktatu Amiens podpisywał w Londynie; ztąd wniosek. iż do nowey z Anglią negocyacyi może być użyym. Na wczorayszém posiedzeniu Instytutu narodowego klassy fizyko matematyczney znaydował się następca tronu Bawarskiego; Biot, Rumford, Cuvier czytali dzieła swoie; na r. 1809 ogłoszono dla Astronomów nadgrodę za naylepszą teoryą Planety Pallas.

PRUSSY.

BERLIN 22 Lipca. Hauy nauczyciel ślepych z urodzenia, przybył do stolicy naszey z Paryża; ma z sobą ucznia Fournier, którego Król i Królowa z nauczycielem prezentować sobie kazali; dał młodzieniec liczne dowody postępku. Król na zrobienie drogi wygodney z Halberstadu do Hildesheim 30 t. talarów kazał wyliczyć, dla ubogich Berlińskich 48 t. darował. Akademik tuteyszy Buch, przyiaciel Humboldta przedsięwzioł podróż do Islandyi. Warzenie soli w Schoenach blizko Magdeburga znacznie polepszone zostało, przemysłem Dyrektora, który wynalazł sposob operacyi 4 razy mniey kosztuiącey. Od nowego r. zrobił i przedał soli 1800 centnarów, ile dawniey w całym r. nie wyrabiano. Interessa nasze z Anglią i Szwecyą zawsze na iednym stopniu; porty zamknięte, handlu żadnego, o negocyacyach nie słychać. Niedawno Gustaw Adolf Adjutanta swego Toll przysłał do Pessewalck główney kwatery G. Kalckreuth; officyer ten z odpowiedzią rychło powrócił do Greifswald. Nie słyszemy o przybywaniu woysk nowych do Pomeranii ze Szwecyi. Admirał Rayalin z Stralsundu pośpieszył do Carlscrony. Monarcha Szwedzki porównywaiąc przywileie Pomorskich obywatelów z Szwedzkiemi, po wiadomey zmianie konstytucyi, zniosł poddaństwo i niewolę.

Gdy Fryderyk 3 Anspach Bawaryi, Clivią Francuzom ustępował, rozeszła się pogłoska między obywatelami Hrabstwa Marck, że ich kray podobnym sposobem przeydzie pod obce berło; przywiązani do Brandeburgskiego domu, pisali do Króla wyrażaiąc boiaźń i troskliwość swoią; odpisał niedawno Monarcha z oświadczeniem, że kraiu tego ustępować nikomu nie myślił; uwielbia wierność i przychylność poddanych, których ieszcze w r. 1647 Elektor Fryderyk Gwilhelm w reskrypcie nazywał pierwszemi i naywiernieyszemi, przyrzekaiąc na wieczne czasy nie puszczać z opieki i swoiego domu, zachowuiąc nienaruszone prawa swobody. Obietnicę przodka ponowił d. 1 lipca Fryderyk 3.

WŁOCHY.

RZYM 25 Czerwca. Żadnego z Francuzkich żołnierzy w mieście naszém nie mamy; regimenta cudzoziemskie, Hannowerski, Latour D' Auvergne w okolicach rozłożone z wielo innemi. Civitavecchia, wszystkie porty kraiu Kościelnego strzeżone od Anglików. G. Duhesme w tych stronach ma kommendę naywyższą. Wprowadzenie towarów Angielskich surowie u nas iest zabronione; handel na odnodze Adryatyckiey bardzo zcieśniony przez krążących w liczbie wielkiey korsarzów.

MEDIOLAN 28 Czerwca. Ogłoszony iest w całych Włoszech edykt nowy Napoleona zabraniaiący wprowadzenia do kraiu produktów Angielskich i rękodzieł, z wyrażeniem każdego w szczególności; zkonfiskowane towary z wozami, końmi, okrętami, dostawać się powinny zupełnie donosicielom, potrącaiąc tylko część 6 za wydatki sądowe dla skarbu.

NEAPOL 23 Czerwca. Sidney Smith z eskadrą Angielską stoi przy Gaecie; zkąd wniosek pewny, że kommunikacya twierdzy z morzem przecięta nie iest, anitéż port okryty bombami z nowych batteryi ciskanemi. X. Hesse Philipsthal gotuie się odbiiać zapowiedziane szturmy; G. Gardanne sposobi się do zaczęcia onych. Wyznaią Francuzi, że o żadney do Sycylii wyprawie nie pomyślą, dopóki Neapolińskiego kraiu nie uspokoią zupełnie, i twierdzy obleżoney nie wezmą. Tym sposobem zagrożona wyspa dość czasu ma do przygotowania obrony, i zprowadzenia posiłków Angielskich. D 14 w twierdzy Tronto niedawno zdobytey piorun zapalił magazyn prochowy, kilka domów zpłoneło, kilka osob iest ranionych. Francuzi zaciągaią wiele nowych regimentów w kraiu naszym; sam Józef Buonaparte częstokroć zatrudnia się ćwiczeniem; naywięcey zaś obywatelów Calabryi zaciągnięto. GG. Lenchantin i Fregeville imieniem Ministra Talleyrand i Marszałka Bernadotte obieli dzierżawę Beneventu i Ponte Corvo; w pierwszym kraiu klasztory zamknąć kazano. Rząd teraznieyszy wydał odezwę do duchowieństwa zalecaiąc, ażeby nauką i przykładem lud zachęcali do spokoyności, i posłuszeństwa prawom. Garnizon Gaety częste wycieczki czyni.

BATAWSKA RP.

HAGA 15 Lipca. Nasze stany na wzor prawodawczego zgromadzenia Francuzów, mieć będą Prezydenta czyli Oratora. Słychać, iż Adm. De Winter ma przyiąć urząd poselski do Constantinopola. Janssens Gubernator osady straconey Przygórka dobrey nadziei, usprawiedliwić się musiał ze wszelkich zarzutów przed rządem nowym względem słabey obrony, ponieważ otrzymał stopień Konsyliarza stanu, i Sekretarza departamentu woiennego.

RZESZA NIEMIECKA.

MUNCHEN 10 Lipca. Woysko Bawarskie nie wprzód będzie dopełnione, aż ustąpią z kraiu Francuzi; po wszystkich prowincyach Maxymilian 1 dał rozkazy zciągaiące się do uzbroienia milicy. Miasto Auszpurg odtąd utrzymywać powinno na załodze 6 t. żołnierza. Francuzi zachowuią się spokoynie w dawnych stanowiskach; ieżeli niektóre dywizye ruszone były, stało się dla niedostatku furażów lub żywności po mieyscach niektórych; żaden ieszcze regiment nie poszedł ku Renowi z naszey strony; owszem widzieliśmy niedawno kilkaset nowozaciężnych młodzieńców z Ulm idących do Braunau; Marszałek Lefebvre iutro miał wyniść z Darmstadu; wielorakie są pogłoski o nim; raz mówiono, że powróci na brzeg lewy Renu; powtóre że do Włoch iest przeznaczony; trzecia powieść do wiary niepodobna prawie, że z dywizyami Augereau i Bernadotte ma ciągnąć do Indyi drogą lądową. W arsenałach swoich Bawarczykowie pracuią z wielkim pośpiechem. Minister Berthier ma opuścić naszą stolicę d. 22; z Ulm do Auszpurga niedawno przeszła dywizya gesndarmów. Inżenierowie Francuzcy nie przestaią burzyć szańce, okopy, wszelkie twierdze przez G. Makc w r. 1805 w Ulm zrobione; obywatele codzień dawać muszą pewną liczbę pomocników.

w WILNIE w DRUKARNI XX. PIAROW ROKU 1806 DNIA 17 LIPCA SRODA